

OXFORD RESEARCH

Mellomstore kommuners erfaringer med samfunnsdelen

Nettverkssamling for regional og kommunal
planlegging 2. desember 2021

Oppdragets formål og mandat

- Undersøke erfaringer med å bruke samfunnsdelen
  - som et styringsverktøy for kommunestyret
  - som et verktøy for helhetlig samfunnsutvikling og arealforvaltning
- En avgrenset kartlegging med formål om å få oversikt over:
  - Planstatus
  - Hvordan arbeidet med samfunnsdelen legges opp
- En kvalitativt undersøkelse av:
  - Erfaringer med planprosess og gjennomføring

Kort om gruppen mellomstore kommuner

- Kommuner hvor det rusler og går
  - 10 000 - 40 000 innbyggere
  - Den typiske norske småbyen
  - Kommuner med forstadspreg
  - Viktige regionale handels- og industrisentra
- Mellomstore kommuner er kompetente
  - Plankapasitet og plankompetanse
  - Ikke de samme utfordringer som småkommunene og storbyene

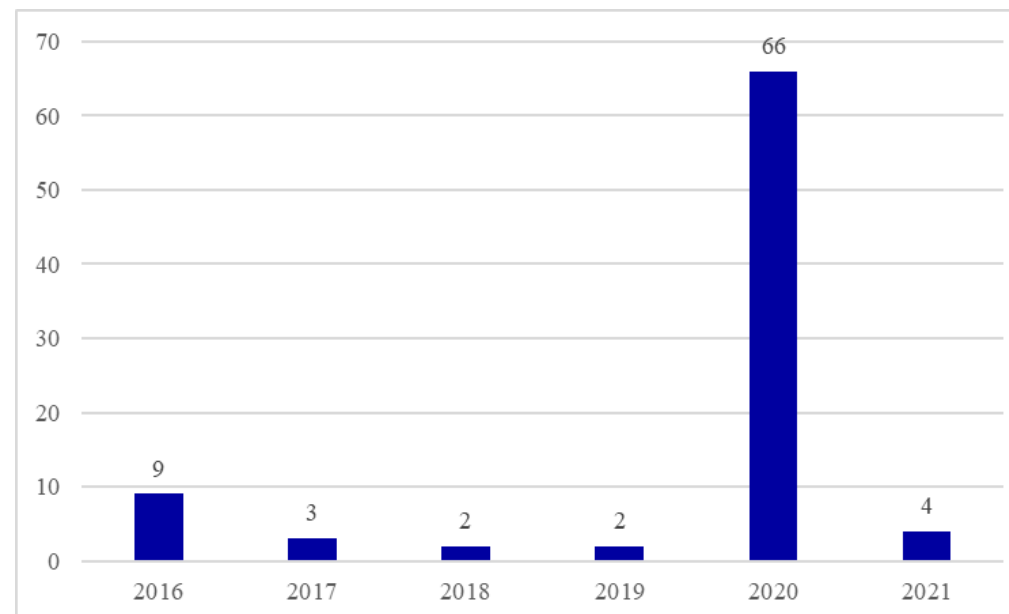
En avgrenset kartlegging

Kartleggings spørsmål

Kommune	Samfunnsdel vedtatt (år)	Planstrategi vedtatt (år)	Arealdel vedtatt	Vedtatt handlingsdel til kommuneplan	Økonomiplan inngår i handlingsdel	Foreligger fremdriftsplan i planprogram	Antall måneder fra oppstart til vedtatt samfunnsplan	Antall nevnte brukergruppe	Langsiktig arealstrategi nevnt i samfunnsdel
Ringerike	2015	2020	2019	Ja	Ja	Ja	15	3 (Barn, minoriteter, funksjonsnedsettelse)	Ja (kortfattet nevnt overordnet en gang)

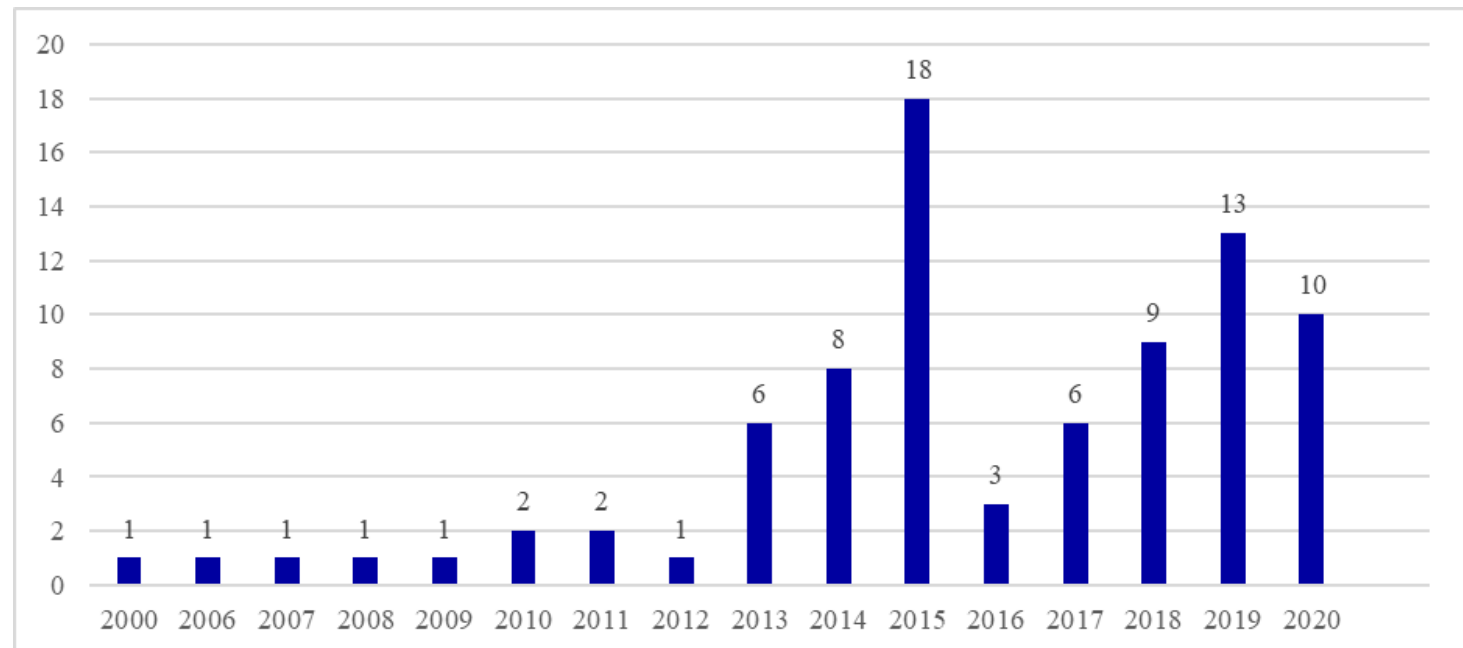
Når er gjeldende planstrategi vedtatt?

- Vedtas hvert fjerde år, senest ett år etter at kommunestyret er konstituert
- Mellomstore kommuner vedtar i hovedsak planstrategien i tråd med fristen

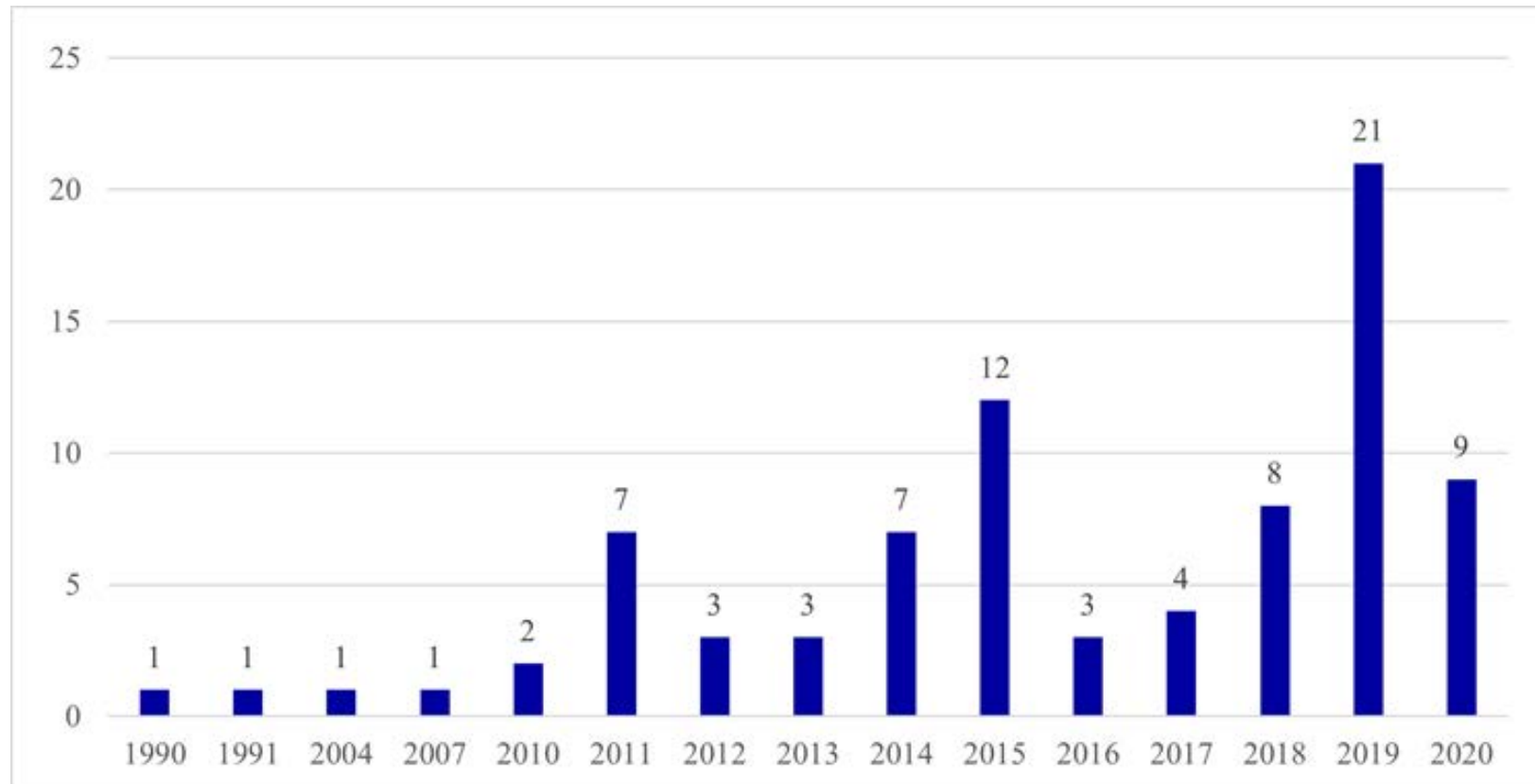

Når er samfunnsdelen vedtatt?

- Relativt nye samfunnsdeler
- Pågående arbeid med oppdatering
- Der hvor det er eldre planer, er mange i gang med revidering

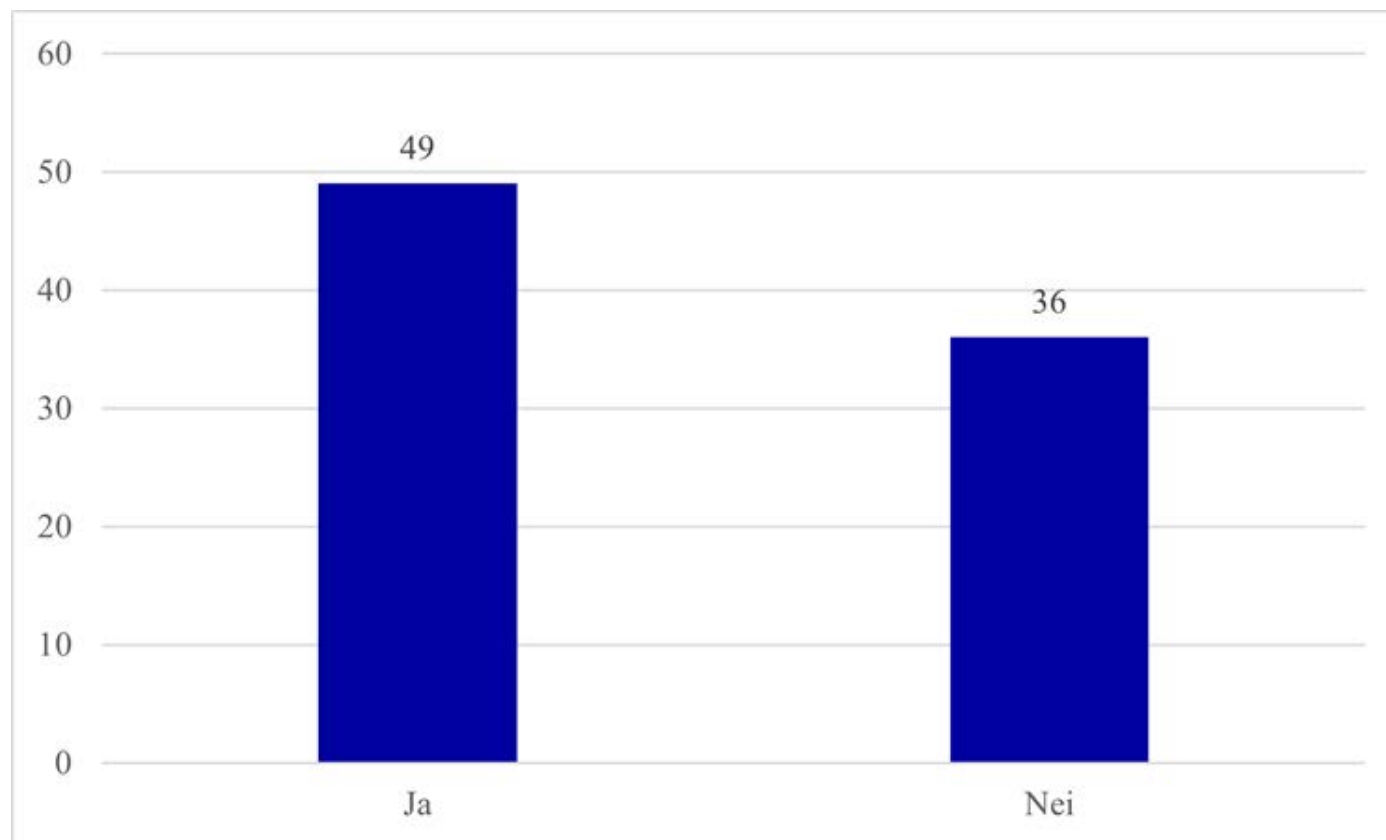

Når er arealdelen vedtatt?

Inngår økonomiplan i handlingsdel til kommuneplan?

Andre forhold

- Tidsaspektet: 11-15 måneder fra kunngjøring om oppstart til samfunnsdel er vedtatt
- ... men en del kommuner har ikke planprogram hvor detaljert fremdriftsplan fremkommer
- Planprogram inneholder fremdriftsplan og overordnet om medvirkning og hvilke grupper
- Om lag halvparten av kommune har nevnt langsiktig arealstrategi i samfunnsdel
- Tid oppleves som stram av mange

En kvalitativ undersøkelse

Case-kommuner

- Seks kommuner har inngått som caser

Kommune	Samfunnsdel	Arealdel
Alta	2015	2020
Rana	2017	2016
Ringsaker	2006	2014
Lyngdal	2019	2015
Øygarden	2020	2015
Notodden	2007	2020

Samfunnsdelen brukes

- Stor positivitet blant informantene knyttet til hva samfunnsdelen bidrar med
- Viktig plattform for styring av kommunen:
  - Styrende for den politiske diskusjonen
  - Preger kommunens reelle prioriteringer
  - Operasjonaliseres i handlingsdel og økonomiplan

Samfunnsdelen virker samlende for kommunen

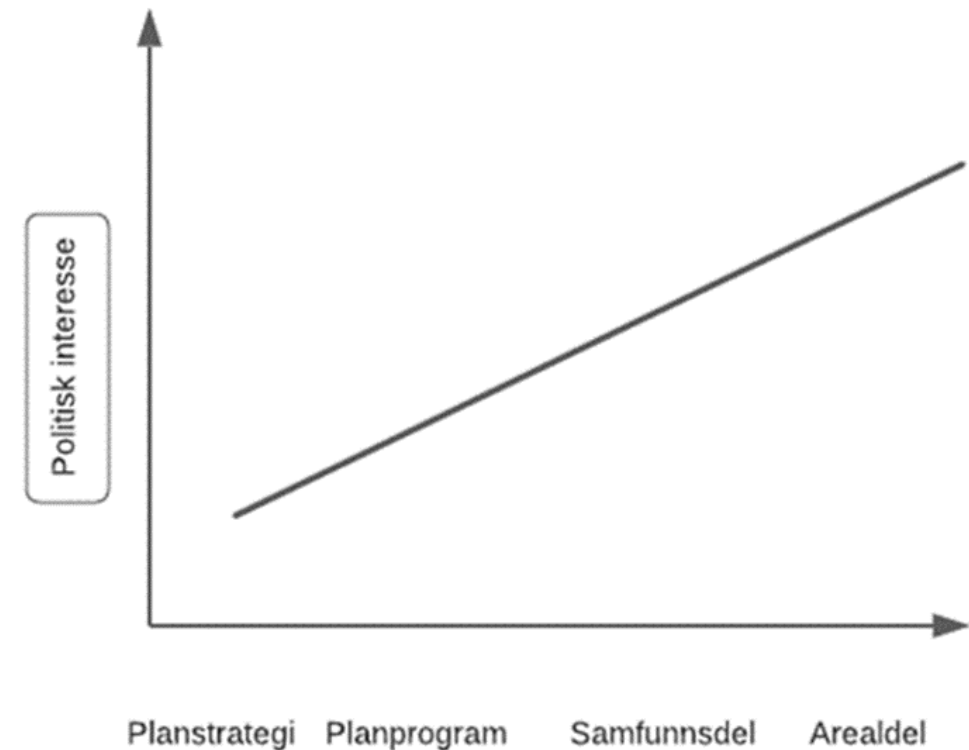
«samfunnsdelen ses ikke som et politisk dokument som uttrykker problemforståelse og løsningsforslagene til dagens politiske flertall. Samfunnsdelen ses snarere på som et felles og samlende dokument for hele kommunen, hvor tverrpolitisk enighet er avgjørende.»

Planlegging som den lokal elitens arena/verktøy?

- Er ordførere og administrativ ledelse spesielt «glad» i samfunnsdelen?
- Finnes en «planmenighet»?
- Spor av legitimerende og taktisk bruk av samfunnsdelen
- Ikke bare et verktøy for effektiv problemløsning, men også et idémessig verktøy

Varierende politisk interesse rundt planlegging?

- Planarbeidet initieres og drives frem av administrasjonen
- Ikke politisk eierskap til planleggingens tidlige fase
- Interesse tiltar når det konkretiseres
- Kanskje ingen overraskelse? (i tråd med funn fra Evaplan 2018)

Arealdel før samfunnsdel

- Eksempler på at arealdel revideres først så samfunnsdel
- Begrunnes ut fra et behovs- og ressursmessig hensyn
- Men sier det noe om kommunens syn på samfunnsdel og arealdel?
- Stilles vogna foran hesten?

Motsetning mellom politikk og plan?

- Konsensusorientering (i tråd med formanskapsmodellen) ...
- ... men et lite tydelig politisk avtrykk?
- I fare for å mest bli et visjonsdokument med store vyer og ønsker for fremtiden – noe alle kan stille seg bak?
- Risikerer man at samfunnsdelen blir en institusjonell ramme som temmer og begrenser det politiske rommet?
- Kommer samfunnsdelen bakpå i forhold til nye store hendelser?
- Lite opptatt av (viktige) regionale integrasjonsprosesser
- Ta disse ulike temaene opp i folkevalgtopplæringen?

